

En skön och merckeligh
historia om Grisilla,
hwilken war en fattigh
torpare...

F1700 2298 (end. bl. A8-B8).

Fors 1700.

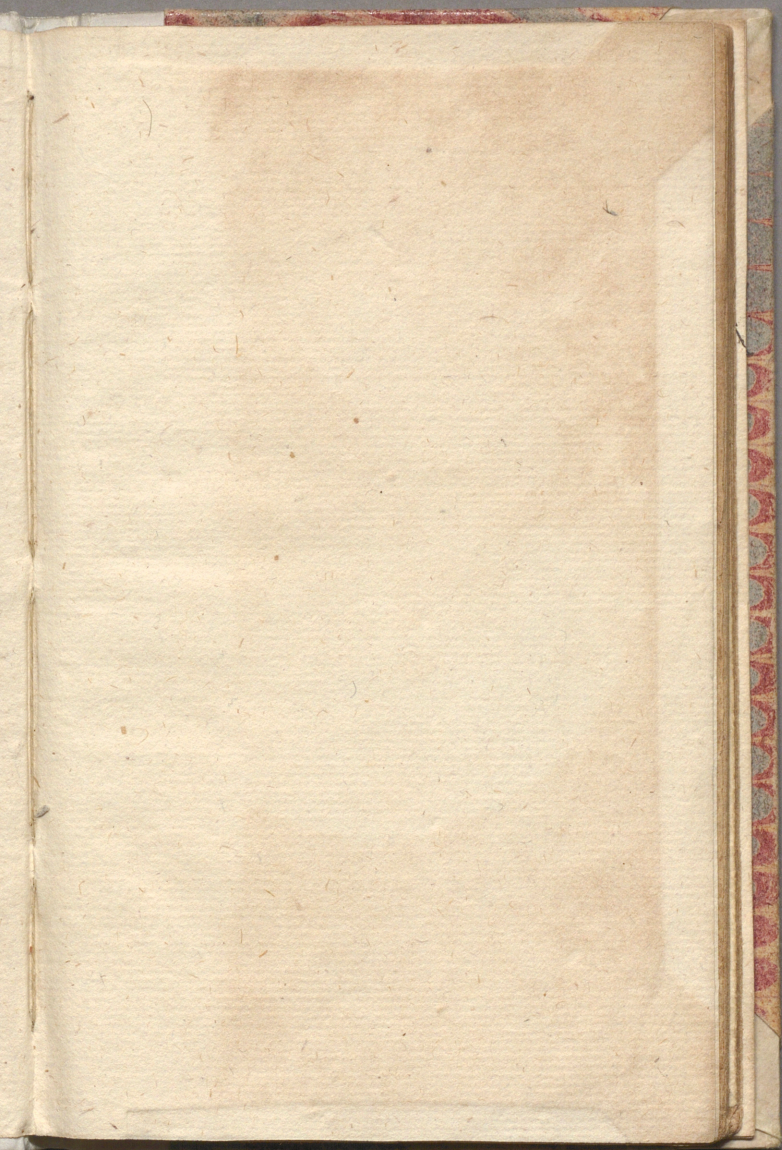
Witt. ds.

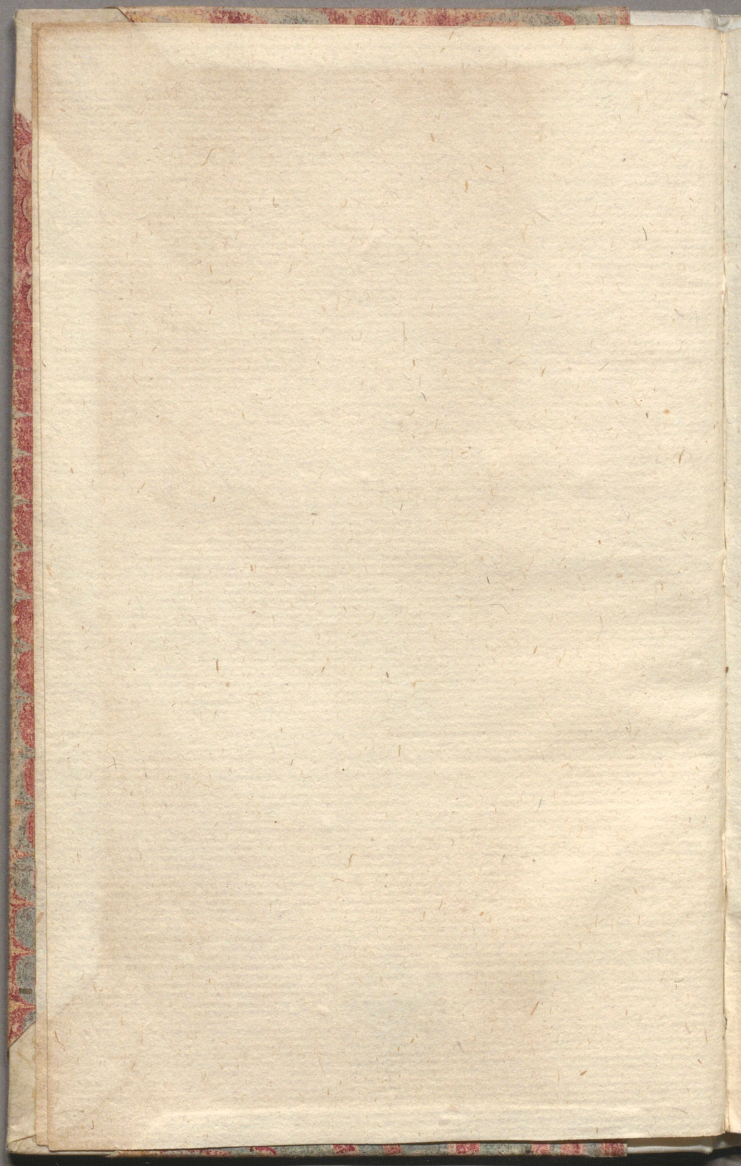
F1770

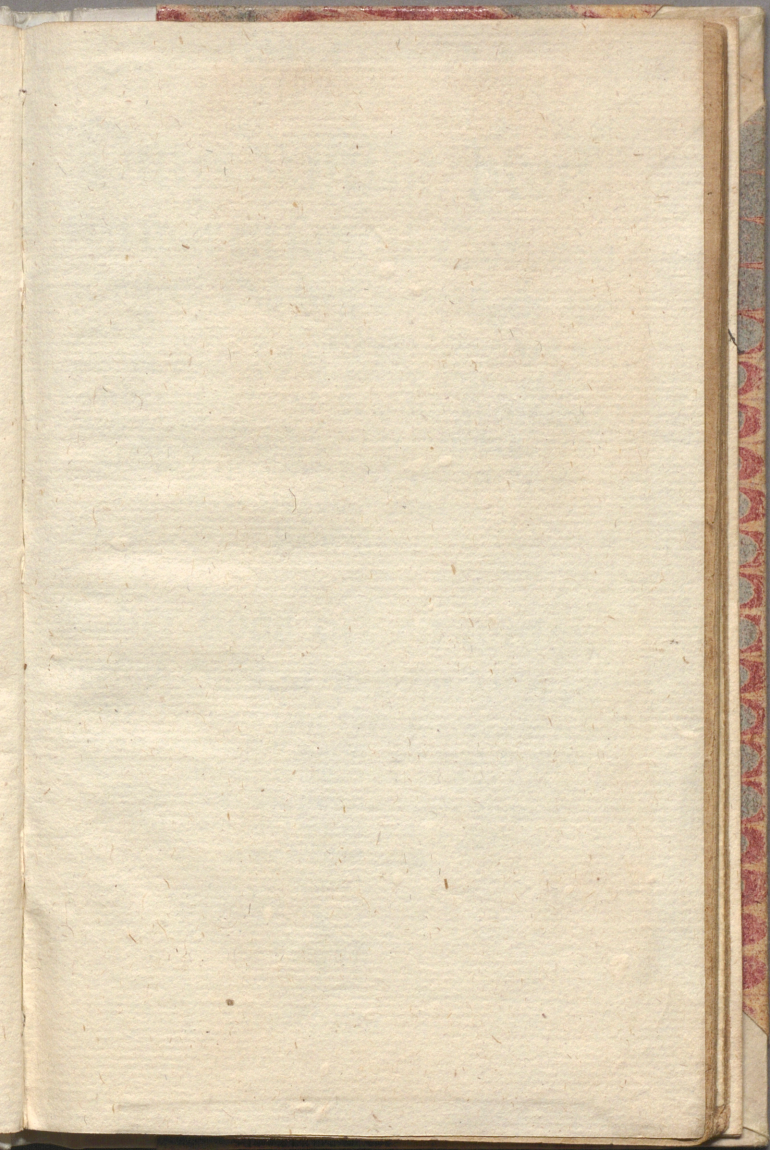
Fol. 111.

2298

Bl. C i sakno.

Progn.: från 1636

Stult.: från 1622.

1654 fans hos Sparvman.

En skön och merckeligh
HISTORIA

Om Grisilla / hwil-
ken war en fattigh Torpare
Dotter / Och bleff vnderligen för
sina Dygder ock skickeliga Lessuene / aff
Gudhi vphögdh til sådan ähra / at hon
wardt en mächtig Frw och Furstinna /
och bleff aff sin Herrra i många handa
mätro frestad och försökt / och bleff
lykwäl i tolamodh bes
ständigh.

Ther hoos ock en annan
nyttigh Historia / som innehåller en
sådan Materiam som then förra / om een
Doctoris Dotter / som genom vnderliga Omständ-
igheter bleff een Gressuina / ic. Lustiga och
nyttiga til at läsa / synnerligha för Quins
folck / som här lära / huru the sigh to-
lemodeligen hålla
skola.

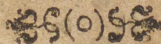
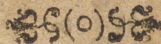

Tryckt i Stockholm / Anno 1636.

•
•
Ffter thet at många
Historier äre beskrieffne / i
hvilka man ock finner måns
ga merckeliga tingh / som
Quinsolet medh stor snål
heet och wijsdom bedriffuit haffua / så
haffuer iagh och för godt anseedt / at man
icke förglömer then tolmodiga Grisilla /
aff hwilkes Historia många gode Quins
nor måge taga sig h stor och merckeligh
lårdom. Hon är beskrieffuen aff Francis
co Petrarcha, dock icke först / vthan vth
dragin aff Bocatij Walske Böcker / och
vthsatt på Latin / sådhan är hon ock vth
dragin aff Latinen på Tyska / men nu
warder hon ock så affsatt på Swenska /
för then Orsaak skul / at sådana Strycker
som samma Historia innehåller / kunna
ännu sig h tilldraga / så kunna godha
Quinnor haffua henne til godh
Tröst / Exempel och nyts
righ Lårdom.

• (0)

Huru

Nuruledes Her Volters Råd och
Ridderſkap rådde honom / at han ſkulle
taga ſiĝ een Huſtru.

I Thi Walland widh Solennes nes
Dergångh / thet är / Väſter vithi
Landet / ligger ett meĝta högt Berg /
ſom heter Vesauſ / thet Bergs högd recker
alt vpi Skynn / thet är ädelt off ſin eghen
natur. Aff thet Berget vithi Solennes vpr
gång / thet är / ſtan för bergit / vithspringer
een källa / aff hwilka många andra små
Watn löpa / och ſtilia ſå vnderliga / at Poe
ten Virgilius beropar ſamma källa / för en
Konungh och Herra öffuer Watnet / hon lö
per myĝit ſtarkt mitt igenom thet Landet /
ſom heeter Liguria , och ſedhan genom E
miliam och Flamminiam , och ſtrecker
ſiĝ til Fenedien , och löper i många an
dra Strömar vithi ſtora hafuet. Thet
förſta Landet widh Bergit är myĝit luſtige
och fruchtsamt. Thet liggia och många
mächteigha Städher och Byar omkringh
thet Bergit / vnder Bergit ligger en Stad /
ſom heter Saluis / then bygde the meere / och
giorde honom fästare än the andra Städ
dher / för Wargareffuens ſkul / ſom thet ha
dhe ſin reſidens och ſäte / han war en meĝtis

gare Herre än the andre / och hete Her Bol-
ter / han hadhe macht och Regimentet öfuer
alt Landit / han war en yng man aff ålder /
men gammal aff sedher / tucht och wijs-
dom / ådel vthi alla sina Gerningar / och lu-
stigh / gaff sigh wål tilfredz / och lät sigh
nöyia medh then deel han hadhe / och icke syk-
te eller tractade effter nogra stoorå förång-
liga Rikedomar / han öfhuade sigh myckie
vthi Yacht och Skiuterij. Han tenckte al-
drigh ther på / at han wille foga sigh vthi
åchtenstaps Stand / thesfore hans Un-
dersåter wore myckie bedröfhuade / ginge
medh högt betenckande til honom / och vth-
walde en som bäst tala kunne / och bäst war
hörd och betrödde hoos Herren / han hölte
honom före alles theras ord / och sadhe : Al-
rakärreste Herre / tijn margfalliga godheet
haffuer länge fördragit tina Undersåter / at
the icke haffua welet tala tigh til. Men nu
skal mijn Röst giffua tina öron tilkenna /
titt Folcks willia och begäran / icke förthen-
skul / at iagh håller migh bättre eller wijsare
än the andra / vthan förthen skul / at tu
haffuer giordt och bewiist migh många
Wålgerningar / ytermere än androm /
althen skund at alla tina Gerningar haffua
waric

warit of kåra / och behaga of ännu i all
måtto så wål / at wij rekne of stelffue lycksa-
lige aff titt Regemente / doch är itt (om wij
måge bidia tigh ther om) aff hwilket of ty-
ckes / wij wille blifwa the aldralycksaligeste
öfwer all Landskap: Thet är / lat tu wille
snarligen sätta tigh före vthi sinnet / at ta-
ga en ächta Hustru / icke allenast strax at
frisa / vthan ock snarlighan göra Bröllop
och prijda Eheaständit / hållt therföre / at
tiden förlöper sikh snart / tu äst wål i tina
unga åar / men likwål skal tu förmoda at
ålderren kommer tiendes / och hemligan stäl
tin yngdom bort / Så skal tu ock weta / at
Dödden gäster så snare unga som gamla /
förth ingen är frij för honom / alla moste
döo / så wist som thet är / at han kommer /
så owist är thet när han kommer. Wij bidie
tigh ödmjukeliga / hör tins Folcks bön /
och betroo of at bestickia tigh en Brudh /
wij wille vpsökia tigh then / som wål skal
wara tigh werdh / både i Slächte / Bördh
och Dyelighet / aff hwilken wij skole alle
hoppas at få godh tröst: Ach Herre / för-
lossa titt Folck aff theras bekymmer / at tu
icke döör of ifrån vthan Affsuinge / vthan
at titt Folck måtte få thet hoppet som the
aff allo hiera begär a och åstunda.

Huruledes Her Volter swarar sitt
Råd och goda Mån här til.

Denna wissa och nyttiga begäran be-
wätte Her Volters sinne / at han
så swarade / och sadhe : Käre wänner /
i twingen mig til thet / som aldrig kom
vthi min tanckar / ty iagh hadhe vthwalde
mig een obehindradh frisheet / hwilken såla
lan finnes vthi ächtenskapet. Mitt Folck
och mine Bndersätters wilia och begär / wil
iagh göra mig ganska behageligh och wäl
optaga / och ansee edher stora trooheet / be-
rödm och wijsdom / doch så / at iagh then om-
sorgh / som i wiliie taga eder på / at förskaffa
mig een Brudh / tager på mig sielf / fören
een qwinnos fremmande wiliie stycker aff
olucka emellan Faderen och Barnen / iagh
weet wäl / at alle then godheet som vthi Men-
niskionne är / är allsamman aff Gudh / til
honom sätter iagh all min wilia och tröst /
han fogar mig wäl thet som nyttige är /
både til liiff och stål / för sin stora godheet
skul. Nu althenstundh iagh effter edher wi-
lia och begäran / wil taga mig Hustru / så
wil iagh ock at i skulle lossua mig / och hålla
hwadh iagh begärar aff edher igen / hwilken
som iagh nu vthwäl mig til en Brudh / at i
och

och wille hålla henne i wördning / heder
och ähra / såsom edher böör hålla edher Frw /
och at ingen aff eder skal nogon tisdh förwis-
ta migh / hwem iagh tager migh til Brudh /
o h förer migh / framdeeles på obestånd och
för min ächta Hustru / then iagh skal lessua
och döo medh / ware sigh antingen een Kän-
sare Dotter eller Torpare Dotter / så wil
iagh at hon skal wara edher wäldiga Frw.
Thetta loffuade honom hans Bndersättere
medh en frij och godh wille. Sedhan låe
Her Volter vthropa then Dagen / på hwil-
ken thenna Bröllops Högtidh skulle stå /
thetta behagade hwar man wäl / och thet
medh skildes the at then gången. Men Her
Volter låe och strax alle thet som behöffdes
til icke sådant prächtige Bröllop kosteligen
tilreda.

Huruledes Herz Volter reedh vth
mot sin Brudh med många Herrar / Rids-
dare / Swenner / Fruger och Jungfrus-
ger / och ingen wiste hwem Bruden
wara skulle.

Eke longe ifrån Pallastet war icke li-
tie Torp / vthi hwilket ingen bodde
vthan fattigt Folk / iblandh thesse
bodde och en ganska fattigh Man / som heete

Janiculus: Then samma hadhe een Doct:
ter/ Grisilla benämnd / een ganska deyeligh
och wälskapadh Wrenniskia til sitt Examen/
aff hiertat from / aff höffuessa Seeder och
Dygder myckit rik / så at ingen annan
Jungfru henne i thesse stycker kunne öf-
uergå / war upfödh i armodh vthan all wäl-
lust / at hon aldeles intet wiste aff några go-
da Dagar / men vthi sitt Jungfrueliga Hjer-
ta war hon manligh noch / och försichtigh i
sin armodh / at hon vppehöle sin fattiga gam-
le Fader / såsom mögeligit war: Om daghen
gick hon i skogen / och wachtade sin Faders
Fäär / hade medh sigh sin Kock och Teen /
medh hwilken hon Dagen fördress / moot
Affconen sanckade hon örter / bäär och an-
nat sådant ät sin käre Fader / hon måste
wäl soffua vthan Duunebedda / thet medh
hon sigh wäl nönia lät / och alla the Dyg-
der / hörsamheet / lydna och ähra som ite
godh Barn böör at bewissa sina Föräldrar /
thet fullendade hon emoot sin fattiga gamla
Fader. När Her Volter reedh vthi
jacht eller spakera / så sågh han offta täl-
feliga och kärliga på theenne Jungfrun / icke
medh några olyska tankar eller begärelse /
vthan allenast berymde hennes Seeder /
Tucht

Tacht och Lekamens beyeliga Skapnadh/
sampt höffuessa Lefuerne / hwilkas listte
han icke gemeent hoos andra Jungfruer see
kunne. Han fick ock så i sinnet / at effter
han skulle taga sigh Hustru / wille han ta-
ga henne / och ingen annan på Jordenne.
Nu lee thet fast / at Daghen war förhanden /
på hwilken Bröllopet skulle stå / och ingen
wiste när Brudhen skulle komma / eller hwem
hon war. Hwar man vndrade skoorligan
hår på / men Her Volter låt alt thes emil-
lan göra Guldringar / Krone / kosteliga
Bälter och dyrebare Klädher / och alt an-
nat som een mächtig Brudh tilhörde at
haffua / effter then wexe som Grisilla ha-
dhe. När nu then förskriffne Bröllops-
dagh war förhanden / och ingen hörde el-
ler wiste än nå aff någon Brudh at säya:
Lå förundrade sigh än nå Folcket meera /
alltingh wore kosteliga tilredt / både Bordh
och Hws medh dyrebare Klenodier. Her-
ren beredde sigh at riida emoot sin Brudh
medh en stor skara Riddare / Swenner /
Fruger och Jungfruer / all tingh war Gri-
silla i alla mätta owerterligit / hwadh
henne skulle öfuergå. Hon städade i sin
Fadhers Hws thet bästa hon kunne / och

A v

badh

hath sigh loff och aff sin Fader / at hon måtte
vthgå medh the andra Jungfruer / at see
sin Herras Brudh komma. Som hon nu
war vthgången til een källa / nogot ifrån hws
set / til at hemta ite åmbår Watern / och ha
stade tillbaka igen / kom Her Volter ridan
de / medh sine Bröllops Folck / mötte henne /
och nånde henne widh namn / och sadhe :
Griffilla / hwar är din Fader? Hon be
wiste sigh åhrligha / och swaradhe honom
medh altsom största ödmuikheet / och sadhe :
Min Fader är hema vthi wårt Hws. Her
Volter sadhe? Säggh honom at han kom
mer vth til mig / som han nu kom vth / togh
Her Volter honom widh sin Handh / och
drogh honom öffuer een stida ifrån Folcket /
talade til honom hemliga / och sadhe : I ani
cule, iagh hafwer tigh kår / iagh weet at tu
ock hafwer mig kår / såsom en minn troo
Tienare och Vnderfåte / så weet iagh ock
wål / at hwadh mig behagar / thet wil tu
ock hafua fram / doch wil iagh weta aff
tigh / ändoch at iagh är din Herre : Thet
iagh nu wille hafua din Dotter til minn
ähta Hustru / om tu så wille hafua mig
til tijn Dotters man. Then fattige man
men bles så håpen och förtræckt / at han i en
longh

longh stundh innet kunne swara / Doch swa-
rade han omsider / så han kom sigh före / til
thenna orden / och sadhe : Herre / aldrigh skal
iagh annat wilia / än tu wilt / och tigh be-
hagar / en tu äst min allerkäreste Herre /
Her Volter sadhe : Så wilhom wii gå in i
Hwset / och stina närwaro höra tijn Dot-
ters Ordh. Så gingo the både in i Hwset
allenast / på hwilket Folckit aldrigh nogsame
kunne förundra sigh / och kunne then fatiga
Jungfrun thet inne för sigh / upståndandes
i Hwset aff then legenheet som kunne wara
på ferde. Hon förfarades swära / fatiga
Piga / aff sådana Gästerns ankomst / Her
Volter talade henne til / och sadhe : Thet be-
hagar tin Fadher och migh / Grisilla / at tu
skal blifwa min ächte Hustru / iagh för-
hoppas och troor / at thet skal ock wäl beha-
ga tigh / men icke spør iagh tigh : Om så
skedde / såsom snarlige wäl sker / wil tu så
medh frij wilia giffua migh titt samty-
cke / och tin wilia medh min aldeles så förtij-
ka och inställa / at tu icke någon tisdh wilt sä-
ge nej til thet som iagh wil haffua fram /
och hwadh som iagh wil haffua at kassa
medh tigh eller andra / at tu icke wilt knorra
thet emoot / eller gifwa migh några hözh-
ferdiga

ferdiga och stolta Ordh / vthan låta migh
sielff betemiac / såsom het sigh bör : Til
sådan vnderlige och fremmande Taal / swa-
rade hon blygsamligen / och sade: Min allers-
käreste Herre / iagh kenne och weet migh
fast omvårdigh til sådan åhra / Men är het
tin Willie / och Lyckan wil så försörja migh /
så wil iagh teke allenast aldrigh tala / vthan
och aldrigh tenckia thet som tigh skal vara
emoot / aldrigh skal tu och nogon Lidh be-
gåra aff migh / (fast tu än wille bedia migh
gå i Döden / som migh skal kunna vara
förswård. Her Volter sadhe : Thet är nogh
sagt.

Nu följer / Huruledes Herz Volter
troloffuade Grisillam medh en King / och
sadhe Folcket / at hon skulle vara theas
Frw: Och at the skulle göra henne heder
och åhra / och vara henne lydige så
som thet sigh bör
dhe.

Her medh togh Her Volter Grisille
lam widh sin Handh / och ledde
vth för alle Folcket / lät them alle see
henne / och sade: Thenna är minn Brudh /
thenne skal vara edher Frw / henne skolen
i göra heder och åhra / henne skolen i haflua
får /

får/om i hafwen migh får/ och achta för
then bästa. Men på thet hon icke skulle föra
sijn gamla Lycka in i thet nya Palaket/
bödth Her Volter/ at the skulle affslådha
henne / alle hennes gamla Kläder / iklä-
da nya kosteliga Kläder/både til hand och
foot. Ther wore strax Fruentimber til-
stådes/som skulle henne vnder sina tåken/
til thes thetta war alle bestält/ så iklädde the
henne dyrebara Kläder / och besatte hennes
Fingrar medh sköna Ringar och Adlastes-
nar/ at hon wäl måtte kallas aff alle Folkis
en Hiertans fåra. Sedan togh Her Vol-
ter vthi all Folkens åsyn och vppenbarli-
ga troloffnade henne medh en synnerligh
Ringh / och lät sätta henne på en hwite
Gångare/och föra til sitt Pallas medh stoor
Proces och Åhra/ ther effter bleff högtijs-
den hållen medh stoor Solennitet och Glä-
die/således bleff then fattiga Piga/ som til-
förenne war vpdragin och vpsödth vthi itt
törpares Hus/genom Gudz nådh / tillså-
dan stoor åhra vphögdh / vthi en mächtig
Herres Pallas medh macht och wälle / at
hwar man hade henne får/och gjorde henne
så stoor åhra och wördningh/ at ingen kan
tilspillest ther aff säga. Hennes omgånge/
Lucht

Zucht och jedyer wore ja icke / hon war
Kärligh / lustigh och wijs / så deyeligh
och iustigh / (såha the som henne sågho)
at man nepliga kunne förstå / at hon war
Zanichels Dotter / så prydeligt war hen-
nes leffuerne och sedher / så teckte war hennes
Taal och Förstånd / at hon kunne dragha
hwar mantil sin Kärligh / icke allenast vthi
thet Landet / vthan ock i the omliggjandhe
Städer / ther hennes Namn wardt så
loffuat och berömt / at mången Adelman /
Frue och Jungfrue komme til henne / och
öflundadhe see hennes Sedher / Tuchte och
Herlighect. Således friede Her Volter
nedrige och hoos ringa Slächte / men doch
lyckeliga och merckeliga / och wara alltidh
ährat vthi sitt Hws / och leffde vthi stoor
Freddh medh sina Vnderlöter / the ther be-
römde hans Wisdom och Förståndh / at
han så stöora och Ridderligha Dygder vn-
der så ringa och förachteligha Kläder kenna
kunne. Hon war icke allenast snäll / och så
wål till hwilket vthi sin Herres närwaro /
vthan bestälte ock wäl i hans frånwaro föres-
stodh alla Embeter vthi Landet / stilladhe
mycken Twist och Splitt ibland Adelen /
och annat mess medh sina Förseghthect
vthrat

vthrättade / at hwar man sadhe / henne wara
sende ifrån Himmelen / til them. Och icke
longe ether effter bleff hon hassuande och söde
de een Dotter / ther öffuer så bleff stoor
Glädja i Landet. Och som Her Volter
een tijdh fick höra Barnit gråta kom honom
itt vnderligt Syncke före / om thet war be-
römlige eller ey / weet iagh icke / men iagh
låter the Wesse ther om döma / ty ändoch
han wiste wäl huru lår hans Hu-
stru hadhe honom / at hon war trofast och
dygderisk ic. Likwäl war hans ästun-
dan och begäran / at försökia henne / yterli-
gare han gick heimliga til henne vthi Kammar-
ren / låt sigh wara wredh / taalte henne alff-
uarliga til / och sadhe : Tu weest wäl / Gri-
silla / huru tu äst kommen vth i mitt
Nwo / iagh troor icke at tu hassuer förgä-
tit tin förra Fattigdom / vthi hwilken tu
vpsödd äst / ändoch tu til så stoor Wälde /
Wäld och Mächtighet kommen äst : Tu äst
migh lår nogh / men mitt Adel hastwer tigh
icke så lår / besynnerliga nu så tu begynnar
at söda Barn / kunne henda at tu bliffue
Affuinge til Landit / the förtrosta / at the
skulle wara een bonde Dotter vndergiffne /
iagh hassuer altydh hasti Fredh och godh
Sämne

Såsom medh mina Underfäter / och ännu
haffuer. Så wil thet migh icke tillstådas /
at leffua effter mig wilia medh ditt Barn /
vthan göra effter mitt Folcks Wilia / och gö-
ra the Dingh som migh wilia blifwa fast
swäre / så at aldrigh haffuer migh något
Dingh så swårt warit / doch wille iagh icke
sådan göra vthan ditt werckap / thesfore wil
iagh / at tu skal giffua tin wilia och samty-
cke ther til medh tolamodh och vthan
knood / såsom tu migh loffuade för än iagh
togh tigh til min ächta Hustru. Då Gri-
filla thet hörde / swaradhe hon sin Herra
medh allomförste tålamedh / och bleff in-
tet beweckte til nogon Sorgh / Suck / Grät /
en heller til nogon förwandligh / och sa-
dhe: Tu äst min Herre / och iagh är tin
Dotter / wij äre tinn / thesfore gör aff tice
ägge hwadh tigh täckes godt wara / aldrigh
skal migh mishaga thet tigh behagar / iagh
begärar inett at haffua / thesfore fruchtur
iagh icke at något mista. Men tigh haf-
uer iagh såst vthi mitt Hierta så hart / at tu
aldrigh thet vth slittas skal / så länge iagh
leffuer / men ingen Dingh som tigh behaga /
skal wara migh swårt at samtycka eller eff-
terkomma. Aff sådan swar / bleff Her
Volter

Volter myckie gladh/ ändoch han lät sig
intet merckia / han lät sigh wara sörgse
och bedröffuadh/ och thet medh gick han vth
ifrå henne. En liten stund thet effter/ sende
han til henne en sin Tienare/ then han gans
ska wäl betrodde/ han vnderwiste honom
sitt vpsät/ både om Grisillam och Barnet.
Then Behsende kom til henne om Nat
ten/ och sade til henne: O Grisilla/ min lä
re Fru / iagh bedher tigh / at tu icke tager
migh til mistycke/ at iagh thet fullkomma
moste/ som iagh är nödgadh til at göra/
ändoch thet är migh fast emoot/ tu kan
wäl aff tijn stoora wijsheet wäl förnimma/
at Herrebudh är högh/ vantage tui här til
Dagz hafwer söga sådane försöcht: Min
Herre hafwer befalt migh/ at iagh skal taga
titt Barn ifrå tigh. När han thet hade sagt
stodh han stilla och tygde: Loc som han
hade besalningh at sörgöra hennes Barn.
Thet hadhe Grisilla wäl förståde tilfören
ne vthaff sin Herres egna Ordh/ och nu
fast meer/ i thet at Budet så kom om Natte
tidh/ dochli/ k wäl kunne man inset see hen
ne hwarcken gråta eller sucka/ eller i någon
mätto giffua sigh. Thetta hade varit my
cket hårt för en Amma/ myckit meer för en
natur

naturligh Moder. Hon kyste Barneet/wäl-
stignade thet, fick budit/och sade: Min käre
Son/gack nu bort och suborda hwad min
Herre tigh befalt hafwer / doch begärrar
iagh itt aff tigh / at tu så lagar / (om tu
kan troo thet icke wara min Herra emoot)
at icke Foglar eller Diur förtära thet sprä-
da Barneet. Tienaren togh Barneet/och bar
til Her Volter/och sade honom frä begyn-
nelsen til ändan/huru han sade til henne/ och
hon swarade. Här öfwer önkade sikh Her
Volter vthi sin Hierta / doch listwäl wän-
de han icke igen at förjökta henne: Han be-
falte Tienaren/at han skulle förwara Bar-
neet wäl/såsom han ock gjorde/ han swäpte
thet i Linnerkläder/ och ladet i en Korgh/och
satte sikh på een Åsna/ och förde Barneet til
Bononien til Her Volters Syster/ som
war Gressuens Hustru aff Davins/ at
hon skulle upföda Barneet för sin egen
Dotter / och hålla henne i Lucht / Åhra
och Wördningh/ såsom thet sikh bordhe.
Efter then tidhen gaff Her Volter oche
på Grisillæ Ansichte och Ordh/ men al-
drig sagh eller förmerckte han annat / än
hon sw altidh war widh itt sinne/medh lij-
ka Tienst/ Underdänigheet/ Lustigheet och
Kärlig

Kärligheet / hwarken sorgde eller suckade/
ey heller rörde icke Ordh om sin Dotter / se-
dhan hon henne mist hadhe.

Huruledes Her Volter fick en Son
och frestade henne såsom tilförene / och
fant icke annat hoos henne / än
Tolamodh.

Nra Åhr therefter gaff Gudh hen-
ne en deyeligh Son / ther aff Her
Volter och alla hans Wenner/
sampt thet menige Folk döffuer heela Lans-
det / sänge stor Glädie. När Barnet war
ew Åhra gammalt / kom åter Her Volter i
sinnet / at han försökte sin Hustru yterliga-
re / och sadhe til henne: Grisilla / tu
hassuer wäl förstädt och förfarit / hurule-
des mit Folk är bedröffuade / thesöre at
iagh tigh tagit hassuer til Hustru / besyn-
nerligha nu tu äst fruchtsam worden / och
hassuer födt Swenabarn / theras knor och
morr kommer migh offta för Dron. The
såpa: När war Hffuerheet / Her Volter
döör / så må wij weta / at Janiculi Dotters
Son bliffuer war Lans Herre igen / at
sådant mächtig och berömligitt Landh / skal
wara så ringa Herra vndergiffuit / thessa /
B ij Gudh

Gudh förbarma sig öffuer sådane Taalå
hwar Dag iblandh Folket: Jagh wille
wål gerna haßua Fredh och Roo / men iagh
kan icke för then stora Sorg skul som migh
hemliga plågar: Therfore är migh i sinnet /
at göra medh tijn Sen såsom iagh tilfören
ne medh tijn Dotter gjorde. Thetta wil
iagh låta tigh weta tilförenne / på thet tu
icke kost föria thet öffuer / så thet skeer.
Then fromme Grisilla swarade sin Her
ra / och sadhe: Jagh haßuer sagd / och sä
ger ännu / iagh wil intet annat än thet
som tu wilt / iagh haßuer intet meer medh
thetta Barnet at beställa / än at iagh är
förplichtad / thet vpföda och vpföstra / tigh
til Wilies / så längh som tu wilt / och icke
länger / tu äst beggies wår Herre / wi hö
re tigh til / tu må göra aff titt egie hwardh
tigh sielff bäst tåckes / migh ofrågad. Then
tijdh iagh gick ifrån mina gamla Kläder
vthaff min Fadhers Hws / och kom i titt
Hws / så gick iagh så wål från min wilia /
såsom mina gamla Kläder / och haßuer
annammadt medh tijnna Kläder / tijn wilia.
Therfore wil iagh i alla måtto thet som tu
wilt / wore thet mögeligt / at iagh aff migh
sielff wiste tijn Wilia: Långt förr än tu nå

got aff mig begärade/wille iagh thet effter-
komma: Nu ändock iagh then icke wet/wil
iagh likwäl gerna effterkomma honom/när
iagh honom aff tigh förnimmer/ fast iagh
än skulle gå i Döden. Her Volter kunne al-
drig tilfyllest förundra sigh på sådana quin-
nos stadigheet. Han lät sigh wara mycke
sörjje/gick från henne/kallade sin förbenem-
de troo Tienare til sigh/sende honom til hē-
ne/såsom tilförenne/at han skulle bota
Barnet. Tienaren gick in til henne/gaff
sigh så önkliga thet wedh/at hans Herre
hade twingat honom til at bedriffua sådant
Syndh på the oskyllige Barren/söll på
Kna för henne/ och badh medh grätandes
Gon/at hon werdigas för Gudz skull wil-
le förlåta honom/ och begärade aff henne
Barnet. Hon togh thet dyrliga Barnet
medh itt oförwandlat Ansichte/men huru i
hennes Hierta tilstodh/wet iagh icke: Thet
Barnet war icke allenast Modren kär/v-
ehan ock så allom Menniskiom/som thet så-
go/hon wällsignade thet/och siel Tienaren
och sade: Gack nu bort min gode Wän/
och gör såsem tigh befalt är/doch begärar
iagh nu såsom förr/at thet ädla Blodh/
icke aff Hund och Kamm måtte förtärde

warda: Ther medh togh Tienaren Barnet
och bar thet til sin Herra / berättandes hu-
ru hon sigh i Ordh och Gerningar söres-
hölt. Her Volter försträcktes swära/
och thet han icke hadhe wist then stora Kär-
leek / som Modren hadhe til sitt Barn / så
hadhe han beslutit / at hon aff Läatferdighet
anwardade Barnet ifrån sigh til Döddhen /
ändoch hon alt sådane gjorde aff then floora
Kärlek / som hon hade til sin Herra / at hon
i all tingh wille följa sin Herres Willia.
Her Volter lät strax Barnet försennas til
Bononien til sin Eysier. Sådana frestels-
ser hadhe warit swära för een ährlich Hus-
fru / til at lijda aff then Ostadigeste i werl-
denne kunne wara / mycket swårare aff en
sådan Man. Men Her Volter wille äns-
nu försökia sin Hustru yttermeera / doch
befans hon altijdh widh thet sinne / at hon
gaff sigh wät tilfredz medh sin Herres wi-
lia. Hon föröchte sin ödmuckheet / toles
modigheet och tienstachtigheet emoot ho-
nom hwar Dag / så at beggies theras wi-
lie war en wille. I bland Landzens Adels
och ibland then gemene Almogen wer-
te hemliga itt Rychte / huru Her Volter
hadhe lämnat mördra sina Barn / såsom en Ty-
ran /

ran/ för sin Hustrus skul / theeföre at hon
war en fattigh Bondedotter/ förty ingen
sågh Barnen/ en heller wiste hwar the wore:
Således kom Her Volter sigh iogunst
hoos sina Underfäter/ at the som tilfören-
ne hadhe hållit honom i stoor acht och åbra/
kunne hwarcken höra eller see honom medh
itt gode Hierta/lik wål wille han icke afflåta
at fresta sin Hustru.

Nu fölter / huruledes Her Volter
widare försöchte sin Hustru/ med Bress
och Indulgens aff Rom/ at han skulle taga
sigh en annan Hustru/ och skilias
widh henne.

När nu tolff Åhr förlophen wore/
ifrån then tidsken som Her Volters
Dotter bleff föddh / wilstende han
nogra gesanter til Rom/ och gaff them så
före/ at när the komme igen/ skulle the låta
såsom the hadhe Bress ifrån Påwen / så ly-
dandes: At Påwen hadhe giffuie Her
Volters stoormechtighets loff / såsom ock
bodh/ at skilia sigh widh sin Hustru/ som
een Bondedotter war/ och icke wårdigh at
hafwa honom / och taga sigh een annan/
som honom lijk wore i slächt och bördh / på
the at all Vpproor och Denigheet fördragin/

Samdrächtigheet och Benägenheet emel-
lan honom och hans Adel sampte gemena
Almoge måtte vprättadh och stadhfästadh
bliffua. Thetta Rychte vthspriddes ibland
thet meniga Fola/ ändoch the icke trodde
eller förmodde/ at så vara skulle. Lå
thetta Rychte kom för Grisilla/ bleff hon
bedröffuadh/ såsom migh tyckes/ doch sat-
te hon sigh före medh allsomstörsta toles-
modh/ at lijda hwadh Gudh henne tilfoga
wille. Hon war aldeles oförfäradh/ än-
doch hon i sicc Hierta kunne nyckit tenckia/
hon wille medh icke fritt Rodh öffuergiff-
ua all then ähra och wälde som hon tilkom-
men war. Her Volter skreff til Bono-
nien til sin Swäger/ badh honom gernu/ at
han wille sielff persönliga föra hans Barn
heem: Ther aff vthgick icke allment rychte
öffuer hecla Landet/ at Gressuen hade gif-
uit Her Volter sin Dotter til Hustru.
Gressuen efterkom Her Volters Willa/
förde hans både Barn heem/ wäl vprucht-
tade i all Höffuestheet och Dygder / och
på thet skönaste medh dyrebara Klädher
och Alenodier beprydde/ medh Ridderskap/
Fruentimber och sådan Proces/ som man
komma plägar til en stoor mächtig Herres
Bröl.

Bröllops Höghstiidh : Her Volter öf-
uergaff icke än så sin Hårdheet / och an-
tendte ännu / huru han ytermere kunne förs-
ökia sin Hustru. Han gick in til henne /
och sadhe : Grisilla / iagh häffuer nu nogh
hästet wilia och wällust medh tigh i Ach-
tenskap / doch hästwer iagh förnummit och
förfarit på alla tijnna säder och äthäffuer /
at tu fast öffuergår tijn art och vchsprung
aff huilken tu kommen äst / iagh besinnar
ock / at migh icke wäl anstår / at häffua een
torpare Dotter til Hustru / mitt Adel och
Ridderkap twinga migh ther til / så häffuer
ock wår helige Fadher Påwen gifuit migh
förloff / at iagh må stilia widh tigh / och ta-
ga migh een annan Hustru / hon är nu på
Wägen / och kommer oförstöuat. Therför-
re war tu likwäl widh icke gode moodh / wijk
för henne / at hon må komma i tijn stadh
til åhra / wälde och macht / tagh och medh
tigh then samma Brudhstätt som tu förde
medh tigh hit / och wänt tigh heem igen til
tijn Fadhers gamla Hws. Then dygde-
samma Grisilla swarade sin Herra / och
sadhe : Min Herre / iagh häffuer alltidh be-
sinnadt / at iagh fast ringa är emoot tijn
Stormächtighet / häffuer ock aldrig

räkade mig wärdigh / at wara en Tiens
steqwinna / mycket mindre en Hustru / ther
eil Gudh är mitt wicne / at iagh i tite Hws
til sådan Ähra upragen är / och så länge war
rit hafwer / tack ic iagh / och aldrig tillsyl
lest kan tacka Gudh och tigh iagh bekennes
wäl / at sådane är skede vthan all min fze
tienst och wärdigheet / therfore är iagh wäl
tilfredz / och bereedh til at gå i min Faders
Hws ther at förnöta min tisdh in til min
Dödh / ther iagh är bät / aan at wara i
min Ungdom. Doch skal iagh heeta och
wara een fattigh änckia / så lunge iagh leff
uer / therfore at iagh hassuer warit en sådan
Mans ährliga Brudh. Iagh wil och
icke tigh owetterligit gå aff tite Hws / ther
iagh i så stoor ähra så lunge warit hafwer.
Iubder mig taga medh mig min Brud
skatt / hwadh ther är / weet iagh wäl / iagh
hafwer icke förgätit / at vthan för min Fa
ders Dödr bleff iagh affklädd all min gam
la Kläder / och klädd vchi tina dyrebara
Smucker / och förddh medh stoor Ähra hie
til tite Palas / iagh hassuer ingen annan
Skatt än Trooheet och een bloitan Krop /
therfore wil iagh nu affläggia theenna Riör
tel / och illäda mina gamla Kläder / i
hwils

hwilka tu haffuer annammat mig til tijn
Tiensteqwinna/ the andra Kläder/ medh
Kingar och Klenodier / som iagh haffuer
hafft och brukat til Ähra och Prydning/
them finner tu i Kommanen. Iagh gick
blott och naken aff min Faders Hws/nakot
wil iagh ock så gå tije. Doch tyckes mig
icke/ icke wara tilbörigit / at thet luff som
haffwer borett och födt tijn Barn til werl-
denne/ skal gå aldeles blott för hwars mans
ögon / thesfore / om tigh täckes / beder iagh
och begärer aff tigh / at tu för then Jung-
frudom skull/ som iagh förde til tigh / wille
wina allenast en Särck / medh hwilken
iagh må skyla tijn arma Tienstaqwinnes
Lefamen/ then som doch på nogon tid haff-
uer warit tijn låra ächta Hustru. Her
Volter kunne icke hålla sigh länger / vthan
Färarna lope aff hans Ögon så skridde / at
han näppliga kunne framföra thesse Ord :
Iagh är til fredz/ behåle then ena Sär-
cken. Han wende sigh/ och gick ifrån henne
medh grätandes Ögon. Grisilla klädde
aff sigh i Folcksens åsyn / behöit allenast
sin blotta Särck / medh hwilken hon skulle
skyla sin bara Krop. Så gick hon aff Pa-
lacet medh barte huffuudh och fötter / och
myctis

mycket Guld medh henne / som gråte öfuer
ite sådant lyckonnes fall / ingen aff them als-
lom kunde hålla sigh frå tårar / v. han Gri-
filla alleena. Så kom hon i sådana öns-
ckeligh måtte hem i sine Faders Hws igen.
Hennes Fadher hadhe altidh en onde mee-
ningh ther om / at hon war kommen til så
högdte Stånd / och war doch född aff så
ringa Slächte / han tänckte altidh så widh
sigh: När Herren bliffuer ledge widh min
Dotter / och hatar henne för sin ringha
Slächte skal / så skeer wist at han driffuer
henne ifrån sigh / såsom sedwanligt är hoos
the mächtigha. Som han nu hörde och
förnam sin Dotter komma / så gode som
nakot / begynte han strax vpsökta the gamla
Kläder / som hon hade haft i liförenne / för
än hon bleff bresfördh / them han hade wäl
förwarade vthi sin Kista. Han gick vth
moet sin Dotter och skulde henne / men all
Folck et som henne folgde til sin Faders
Hws / skildes ifrån henne medh sorg och
gråt. Seoor önska war ther at aff säya /
hon war wäl tillfredz at wara hoos sin Fa-
der / medh stor tolamodh / vthi fattig-
do n och ödmuckh et / så at aldrig någon
Weniska kunne förmärcka något Sor-
gare

tekn på henne / at thet mycktes henne illa
wara / at hon från så stoor herlighheet och til
så stoor Alendigheet kommen war / samma-
ledes ock tilförenne / iw större hennes mache
war / iw meer föröklade sigg hennes ödmul-
heet.

Nu följer huruledes Herz Volcer
befalte / at Grisilla skulle vnå hans
Brudh med tucht och ähra.

S Kessuen aff Pavinis war på wä-
gen / och war hwar Dagh wens-
tandes / och så war itt allmene
rychte ibland Folcket om then nya Brudh /
som Her Volcer skulle haffua. Her Vol-
ter hadhe kunskap vthe / til at sörfara på
hwadh Dagh han skulle förwiso komma
til Saluis. En Dagh förr än Gressu
kom / lät han kalla til sigg Grisilla / hon kom
strax medh stoor ödmulheet. Her Vol-
ter sadhe: Grisilla / Jagh wil gerna / at
then Jungfru / min Brudh som i Morgon
komma skal / medh Kidderskap och Siuer /
och alla andre som medh henne äre / bleffue
wäl sägnade / sammalides ock alla andre
som hijt komma til thenna Höghuisth / och
at alt måtte wäl tilgå. Jagh haffuer wäl
Gruce

Fruct och ädla Quinnor / som här til wore
bequemine / men dochlijkwäl / sanscedt tu
hassuer reffna Kläder / wil iagh sättia sådan
bestälningh i tjna Händer / at tu helsar
och vndsär Gästerna / och sättier them
hwar effter sitt wärde / ty tu weest mitte sin-
ne och lagh / ytermerea än någon annan.
Griffilla swarade och sadhe: Sådant / min
Herre / wille iagh ganska gerna göra / tigh
til Willa och Tienst / ty så länge min Siäl
är i min Lefamen / skal tu aldrigh finna
migh trögan eller förtrotin at göra tigh
til Willa och Tienst. Medh sådana Ord
begynte strax Griffilla at lagha och tilrees
da alt thet som hörde til sängar / bordh och
annat / som hon wiste nödigst wara til så-
dan Höghetsh / hwadh som hon stelff icke
kunne åstadh komma / thet vnderwiste hon
the andra / medh allsomstörsta Förstichtig-
heet / så at all tingh bleff bestält i goda mått
to / hon bewiste sigh i alla mätto såsom een
troo Tienstquinna. Then andra Dag-
ghen thet effter / kom Gressuen aff Paving /
medh then unga Herra och then unga Fröis-
ken / på thetas Dygd och Deylighet förund-
rade hwar man / somliga sadhe så: Her
Volter hafwa giordt såsom en wijs Her-
re / i

27 / I thet han haffuer så bytt / förny thet
ynga Brudh / är både yngre thet til medh
aff ädlare Slächte / än then andra / så får
han ock en dyelig yng Herra til swäger.
Likwäl war Grisilla i alla måtto gladh och
aff Niertat lustigh / hwarken sörgde / gree
eller gremde sigh / blygdes intet thesfore /
at hon moste gå ibland Folket medh ruffna
Kläder / ochan gick emoot Jungfruen medh
itt blitt ansichte / och sade : Min allsomkär-
reste nådigha Fru / war Gudh och migh
wålkommen : Sedan gick hon från henne
och vnfick alt hennes Föld / medh stor skick-
ligheet och tuchtigheet / hwset och salen wo-
re så wäl tilredde / at man sigh thet öffuer
förundra moste / at så stor snålheet och
försichtigheet kunne boe eller förborgas vns-
der så förachteligha Kläder. För alt war
hennes åstundan / at höra then ynga Her-
rans och Frödens loff och beröm / altidh
hadhe hon ock them i Nierta och Munn-
thet roos och priss som hon gaff them / fan
man icke noghsam aff säya : Wä skee / at
Naturen skyndade thet sakt til. Som man
nu skulle sättias til bordz / sadhe Her Bol-
ter til Grisilla medh höga röst / låt såsom
han wille skämta och driffua sin forwilig-
heet

heet medh henne i alla Gästernas åhöro:
Griffilla/ sågh migh sanningen/ hwadh
tyckes tigh om min Brudh? Är hon icke een
deweligh Wrennistia? Ja Herre/ sade hon:
Een deweligare Wrennistia kunne tu/ als
drigh vpsötia i werlden/ ochän twissuel less
ner tu saligh medh henne/ och aldrig ån
grar/ at tu henne til Hustru fått haffuer/
hwilket tu näppligan hadhe gjorde medh
migh eller nogon annan/ Gudh then All
mechtige skal wara mitt witne / at iagh
sådant aff Hierta och Hugh begärar/
önskar och åskundar. Een tigh begärar
iagh doch aff tigh/ at tu icke så skarpeligan
straffar henne/ som tu haffuer castigerat
tijn första Hustru/ hållst förey hon är vng
och mycket fräseligh vpsödh / therfore skal
hon til ewentirs icke wäl kunna sådant lyda
och vthstå. Så Her Volter sågh sådana
sijn Hustrus obegripeliga stadigheet/ hwil
ka han i så många mätto ofskylleligan fre
stade och försöcht hadhe/ bles han betagitt
off stor Barmhertigheet/ och kunne icke
länger liida hennes sorgeliga ligenheet/
och sade: Du är iagh wijs/ och i sanningen
förstår/ at ingen man i werlden haffuer no
gon tjd ytterligare frestade och försöcht sijn
Hustru/

